

ANVIOÙ HON LEC'HIOÙ (12)

gwig. Un evezhiadennoù diwezhañ bennak. Moarvat e rankan sklaeraat an darempred entre an tri *gwig* predenek ha komz ivez eus ar *fich* iwerzhonek. Hemañ diwezhañ glozet *municipium*, ar pezh a lak sklaer e kerzh ar brezhoneg hag an iwerzhoneg asambles. An iwerzhoneg *fich* zo gourel ha nepreizh, evel m'eo gourel ar brezhoneg *gwig*. Ar *gwigoù* kerneveurek ha kembraeg zo benel avat. Ma teuont eus al latin *uicus* e c'haller displegañ marteze dre ur ster « annez en ur c'hoad, pe en kichen ur c'hoad ». Met ar jener benel en kerneveureg ha kembraeg zo ur skoilh. Me gav din zo re a ziforc'h a-fet statud, a-fet ster hag a-fet jener evit gwelet ar gerioù brezhoneg hag iwerzhoneg kar d'ar gerioù kerneveureg ha kembraeg. *Gwig* « bourk » zo anezhañ en kembraeg, met rouez-rouez, testeni ebet a-raok ar c'hwezekvet kantved. Anvioù Kerne-Veur a ginnig an daou ster « koad » ha « bourk », met diaes o anavezout evit gwir, war-bouez unan, *Kellewik*, zo kar d'ar c'hembraeg *celliwig* « koad bihan, koad » (soñjit er ger brezhoneg *killi* « bosquets »). Tra asur, koulskoude, *gwigour* er ster « marc'hadour » zo testeni anezhañ a-gozh, koulz en brezhoneg hag en kerneveureg. Ar *gwigwr* kembraeg, avat, zo rouez-rouez, testeni kentañ anezhañ er seitekvet kantved. Stumm dezhañ bezañ amprestet gant ar c'herneveureg.

En berr eta : brezhoneg hag iwerzhoneg « bourk », kerneveureg « bourk » ha « koad », kembraeg « koad » nemetken. Taolet war ur gartenn e weler un disparti entre norzh ha su met ivez ul liamm ouzhpenn entre su ha kornôg. Ur wezh bennak, pan vo anavezet welloc'h an dafar, e vo ret dimp sevel atlas yezh ar yezhoù keltiek. An atlas-se a gomzo dimp.

Evezhiadenn diwezhañ : *gwig* prokliteg a seblant, evit gwir, bezañ testeni anezhañ en lodenn gornôg Domnonea gozh an tu -mañ (Leon hag ul lodenn vihan eus Treger). Disfiz a rankomp kaout eus un anv all evel *Gwiskriv*, digavandenn en su ar vro, hag a oa *Guisciri* en 1053 : gortozet e vije bet ur **Guicscri* bennaket, ma vije bet savet diwar *guic-*, d'ar c'houlz-se.

lann, *lan-*, *lann-*, *lam-*, *-lann*. En kichen hon plou(e) hon eus ur merker ken bras all ha kalz niverusoc'h an anvioù savet warnañ. A-wezhioù koublet gantañ, evel a welfomp.

Pan digoromp ar geriadur e welomp zo tri ger *lann*. Met n'eus nemet unan, en gwirionez, oc'h ober tri, evel an Drinded. Ar ger *lann* en deus darempred strizh gant « an difraostañ ». Ar ster koshañ a oa « takad douar difraostet ha kaeet », da lâret eo un takad kemeret hag aozet gant an dud ha merket, ha da gentañ penn gant an dud a iliz, alese ar ster « manati », « mouster » met ivez « iliz », ul lec'h hag ur savadur sakr. Evit gwir eo pankeltiek ar ger gant ar ster « iliz », ha pan vefe sterioù all hervez ar yezhoù. Ret dimp gwelet mat ne oa ket ar ger iliz enebet ouzh ar ger chapel, pe manati da skouer. Ne oa ket un afer a vent, un afer a statud, ar pezh a welfomp. Iliz zo gant ur ster ledan-tre ha war un dro strizh pan gaozeer eus statud. Luziet, emezit, sur, met sklaeraat a raio an traoù pan vo dibunet el linennoù da heul istor ar savadurioù en keñver o statudoù.

Evel ger dizalc'h en brezhoneg eo anavezet komzoù ar *uicarius* (« voyer » en galleg, « henter » en brezhoneg) en 1502 : « me a due a les a *lan* seul a guelaff me biou buguel breiz gour hez querchen mar bez essou goae da glen » a c'haller treiñ hervez Leon Fleuriot « Je viens de la cour, du monastère. Tout ce que je vois, je (le) possède. Enfant de Bretagne, l'homme à ton entour, s'il est rebelle, malheur à toi. » Ur formulenn ma weler an amzerel (*lez*) hag ar speredel (*lann*) o kemerañ.

Hag amañ eo mat menegiñ Albert ar Grant, aozer *Buhez ar Sent* kentañ, embannet en 1636. Unan hag a ouveze kaer eus ar brezhoneg en e amzer ha brezhoneg an amzerioù un tammig koshoc'h :

«autresfois adioutant l'vne de ces quatre diction Bretonnes, GVIC qui signifie *Bourg* : en Latin *oppidum*, *LANDT* qui en vieux Breton sigifie *Eglise*, PLOVE, d'ordinaire apostrophé & prononcé PLOV', qui sigifie *Parroisse ou peuple champêtre*, en Latin *Plebs*, & LOC qui signifie *lieu*. » Hon Albert, brezhoneger akuit, a ouie eus istor ar yezh hag eus istor ar vro. Prizius.

Hon *lann* zo anavezetoc'h evel prokliteg, evel a ouvezit. An testeni koshañ a seblant bezañ hini *Landegon* (*Langon* en ofisiel) hag a oa *Landegon* en 797, en Kartular Redon : diwar *lann* + *to-kon*. Bezañ e vefe un anv savet war *to-* hag en deus roet *te-* bep tro. *Kon* zo anavezet ivez evit talvezout kement ha « den uhel » (soñjit en anvioù *Konan* pe *Koneg* evel en *Plogoneg* ha dreist-holl en *Sant-Tegoneg* diwar *to-* ivez, hag an dibenn *-eg* eus *-oc*, dre *-eug* en krennvrezhoneg). Met chom a ra un

tamm douetañs, rak memes tra e oamp en gortoz kaout kentoc'h **Landogon* en 797. Met douetiñ n'eo ket lakaat en arvar ! Gwidilus hentoù yezhoniezh istorel hon yezh.

Unan all zo eus 820, eo *Lanoes* (*Lanouée* herie, en ofisiel), met aze eo douetusoc'h c'hoazh : ur barrouz kentidik e seblant bezañ pan n'eo ket gwir evit ar peurvasañ eus al *lannoù*, ha da eil penaos lenn an anv ? *Lann-oes* pe *La Noues* ? Evidon-me n'eo ket un anv diwar *lann*, met un anv feson bezañ romanek kentoc'h, evel zo un toullad en Breizh hag el lodenn vrezhoneg, kenkoulz all (sellit *Redene*, *Taole*, *Sine*, etc, met are-seoù zo diwar *-acum* kozh). Marteze en *noues* e kaver *nou-* diwar ur ger tost d'ar ger *noda* « geun » implijet en Kartular Kemperle, en tro ar bloaz 1009. Ha marteze amañ a dalvez kement hag ur c'hinnig da c'hortoz, rak an daou stumm zo pellik an eil diouzh egile. Dalc'het omp gant an douetañs ha gant an arvar...

An anv koshañ asur da vat eo hini *Landevenneg* hag a oa *Landeuuinnoch* en tro 880, diwar *lann* hag un anv en *to-* ivez : *to-uuin-oc*, ur stumm hipokoristek da anv *Gwenole* (a oa *Uuinuualoe* en amzerioù koshañ). Aze e verkomp e oa aet *to-* da *te-* en dibenn an navet kantved.

Erfin zo un anv kozh all, hini *Lanneur* diwar *Lann* + *Meur*, hag a oa *Lanmurmeler* en 931. *Meler* n'eo nemet *Melar*, anv staget ouzh **Lanmeur*. Ec'h afe *Lanmeur* da *Lanveur* zo anavezet, hag ec'h afe goude da *Lanneur* zo ken anavezet all, hag en kembraeg ivez ma kaver *Llannor* en kichen *Llanfor* diwar *Llanfawr*.

[da vezañ kendalc'het]

Herve Bihan

Levrlennadur

[a vo roet en dibenn al lodenn diwezhañ]